

Årsrapport 2019

Innovative løsninger for miljøets beste

Innhold

Direktøren	3
Avfallshåndteringen	4
Gjenvinningsstasjonen	5
Vannverket	6
Energigjenvinning	8
Renseanleggene	10
Biogassanlegget	12
Forretningsområder	13
Åpne FREVAR	14
Styret	16
Beretning	17
Regnskap	19
Noter til regnskapet	21
Revisor	26

Direktøren

FREVAR KF eier, driver, vedlikeholder og utvikler kommunens anlegg innen behandling av avfall, rensing av avløp og produksjon av drikkevann. Vi er et foretak med fokus på drift, utvikling og vekst basert på våre kjernevirksomheter, vår kompetanse og våre anlegg.

Om året som har gått

2019 var et år med store prosjekter for FREVAR KF. Et nytt røkgassrensaneanlegg ble installert på energigjenvinningsanlegget for avfall. Dette gjør anlegget bedre rustet til å møte framtidens krav og forbedrer vår energiutnyttelse av avfallet.

Gjennom året er det brukt ressurser på å vurdere mulighetene for, og lønnsomheten av, et avløpssamarbeid mellom Fredrikstad og Sarpsborg. Et politisk vedtak sier at det tidlig i 2020 skal utredes to alternativer for avløpsrensing. Ett hvor Fredrikstad bygger et eget anlegg, og ett alternativ hvor det bygges et anlegg som renser avløpet fra begge byene.

FREVAR har arbeidet med framtidig avløpsrensing siden 2016. Vi har gjennomført en omfattende BAT-studie, som nå blir en god plattform for innovative og effektive teknologivalg til det nye anlegget.

Som jeg har skrevet noen ganger tidligere forventer vi «villere og våtere vær» og 2019 var ikke noe unntak. Tidvis ekstreme nedbørsmengder sammen med stor innlekking på avløpsnettet førte til en dårligere renseseffekt på avløpsrensaneanlegget. Arbeidet med å tette avløpsnettet vil naturlig nok ta tid. Disse forholdene skal FREVAR ta hensyn til i prosjekteringen og teknologivalget for nytt avløpsrensaneanlegg.

Ekstrem nedbør påvirker også rammebetingelsene for å produsere drikkevann. Når råvannskvaliteten blir dårligere må vi for eksempel bruke mer kjemikalier. Vannkvaliteten ut på nettet har vært god gjennom hele året.

Det pågår en viktig debatt om nasjonalt deponi for farlig avfall i Norge. FREVAR og Kronos Titan har gjennom 35 år hatt et effektivt og fruktbart energisamarbeid. Miljøprestasjonene, gjennom vår felles rolle i den sirkulære økonomien, er meget gode. FREVAR vil

fortsette sine anstrengelser for å levere miljøvennlig energi til industrien på Øra, og bidra positivt i prosesser som gir Kronos Titan og annen prosessindustri nødvendige rammebetingelser.

FREVAR satte produksjonsrekord for biogass i 2019. Vi fikk i tillegg, via vår distributør AGA AS, en ny industrikunde i Sirkel AS. Det at biogass får industrielle bruksområder er viktig, slik at biogassen kan bidra til enda grønnere produksjon hos våre kunder.

Vi vil takke våre kunder, ansatte, styret og eiere for godt samarbeid. Det gjør at vi kan levere miljøvennlige produkter og tjenester innen miljø, økonomi og samfunn.

Fredrik Hellström, direktør

Avfallshåndtering

Avdelingen drifter FREVARs deponiområder, som utgjør en betydelig del av vår næringsvirksomhet.

Det har vært stor aktivitet i året som gikk. Deponiet skal opp i høyde og «terrenget» endrer seg. Dette medfører mye anleggsvirksomhet i tillegg til mellomlagring av slam, kvist og hageavfall, innsamlet plast fra husholdningene, deponering/håndtering av restavfall fra næring og rene og forurensede masser.

Noen prosjekter

- Ny tippkant til deponering av restavfall fra næring.
- Tipper til forurenset og ren masse er forbedret og er flyttet etter behov.
- Det er opprettet en ringvei som fører til deponiene fra to sider. Deler av ringveien benyttes som hovedvei til deponiområdene for masse- og næringsavfall.
- Asfaltering av hovedvei til deponiene for å hindre støving og begrense vedlikeholdet.
- Det er gjennomført ny beregning av restvolum. Dette utføres ca. hvert 4 år.
- Skjermvoller for å hindre avfall på avveie.
- Påbegynt nedkjøring av mellomlager for emballert avfall til energigjenvinning.
- Anlagt vanningsanlegg på massedeponiet, som skal benyttes ved støvende aktivitet eller ved brantilløp.
- Flytting av intern bilvekt.
- Gamle dieseltanker for internfylling av maskiner er erstattet med en ny.

Vurdering av grunnforhold

Det er gjennomført geologiske undersøkelser av det aktive deponeringsområdet for å følge med på at stabiliteten i grunnmassene ikke endrer seg. Prøveboringene skal vurderes. Svarene på dette foreligger ikke når årsrapporten skrives. Foreløpig uttalelse etter befaring med geolog, er at måten oppfyllingen utføres på, gir en god indikasjon på at det

ikke er sannsynlig at det skal være endringer i grunnforholdene.

Kvist- og hageavfall

Planlagt sentralt ettersorteringsanlegg for husholdningsavfall skal bygges på et område hos FREVAR. Dette medfører at mottak og mellomlagring av kvist- og hageavfall samt mellomlagring av slam må flyttes. I denne forbindelse er det planlagt ny beliggenhet for disse områdene. Opparbeidelse av området til kvist og hageavfall er planlagt påbegynt i 2020.

Deponi øst

Ubenyttet deponiareal mot øst skal tas i bruk så snart det ligger til rette for det. En del av arealet skal opparbeides til å bli områder til mellomlagring av slam fra avløpsrensaneanlegget og mottak for kvist- og hageavfall. Resterende areal kan fylles opp i høyden og skal benyttes til deponering av masser. Store deler av deponiet ligger på mange meter leire og det er restriksjoner i forhold til hvordan fyllingen skal foregå. Dette gjelder hele deponiområdet på FREVAR.

Mottak av masser

Totalt har det vært mottatt/håndtert ca. 160 000 tonn avfall innen hele deponiområdet. Dette er mer enn det som er vanlig for FREVAR å ta imot. Det kan være store årsvariasjoner. Det har pågått flere store prosjekter i 2019 og FREVAR har tatt imot rene og forurensede masser.

FREVAR selv produserer årlig avfall fra sine anlegg. Noe av avfallet blir siktet for å ta ut metaller før deponering, annet blir deponert, behandlet før deponering eller mellomlagret.

Gjenvinningsstasjonen

FREVARs gjenvinningsstasjon tar imot grovavfall fra husholdningene i Fredrikstad Kommune og drives etter selvkostprinsippet.

Gjenvinningsstasjonen tar imot farlig avfall og sortert grovavfall.

Det kommer over 100 000 biler med og uten tilhenger til gjenvinningsstasjonen pr år. På en hektisk dag i høysesongen kan det bli tømt 44 containere med sortert avfall.

Utvidelse

Gjenvinningsstasjonen skal utvides med 17 meter i hele lengderetningen mot sør. Arbeid med prosjektering av utvidelsen er satt i gang. Oppstart er planlagt i løpet av 2020. Utvidelsen medfører blant annet plass til noen flere containere, overbygg til nytt lagringsområde, oppgradering av informasjonsskilt og plass til 3 filer ved innkjøringen. Ansatte er involvert i hele prosessen.

Økt sorteringsgrad

FREVAR har i samarbeid med Teknisk drift i Fredrikstad kommune arbeidet med å finne mulige løsninger til økt gjenvinningsgrad. Spesielt restkassen som går til ettersortering har hatt fokus.

Det er funnet flere muligheter for å øke sorteringsgraden. Blant annet ved å levere rene vinduer, som har gått direkte til energigjenvinning og til sortering ved godkjent anlegg. Glass går til Glava, ramme til energigjenvinning og metall til materialgjenvinning.

Det skal utføres 3 plukkanalyser av restkassen som går til ettersortering i løpet av våren 2020, for å kunne vurdere om det er annet avfall som kan materialgjenvinnes.

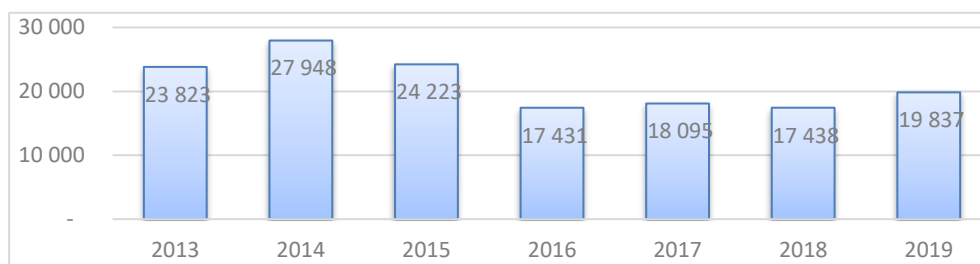
Mengde avfall

Nedbøren i 2019 medførte flom og svært mange overfylte kjellere og påfølgende fuktskader.

Store mengder rivningsmaterialer og ødelagt inventar er hovedårsak til økningen i 2019.

De høye tallene 2013-2015 inneholdt store mengder næringsavfall. Dette ble redusert etter innføring av skjerpede mottaksregler. Reglene medførte at de fleste næringsdrivende nå leverer sitt avfall til annet godkjent mottak.

I tillegg til følgeskader etter flommen er det flere husholdninger som kommer med vinduer. De blir anbefalt av håndverkere til å levere de selv i forbindelse med renovering av eget hus.

Vannverket

Drikkevannet er vårt viktigste næringsmiddel. FREVAR skal til enhver tid levere hygienisk betryggende drikkevann til abonnentene.

Vannets vei

Vannverket benytter Glomma som råvannskilde. Råvannsinntaket ligger i Vestvannet/Isnesfjorden, en «blindtarm» av Glomma. Det er en terskelfjord, og vannet skiftes ut ca. 3 ganger i året. Fra Vestvannet pumpes vannet opp til Borredalen. Vannet siles igjennom en mikrosil for å fjerne partikler med porestørrelser > 200 µm. Etter silhuset renner vannet i selvføll inn til vannverket. Borredalsvannet kan benyttes til råvannsreservoar ved behov.

Vannbehandling

Vannverket produserer drikkevann til ca. 87 000 mennesker og til industrikunder i Fredrikstad og Hvaler kommuner, og er en del av et reservevannsamarbeidet med Sarpsborg og MOVAR. Ved normal produksjon ligger råvannsmengden på 1800-2300 m³/t, og maks kapasitet på 2750 m³/t. Anlegget ble bygget i 1963 og senere modernisert. Vannverket er et fullrenseanlegg med kjemisk felling (koagulering/sedimentering/filtrering), og benytter aluminiumsulfat som fellingskjemikalie. Til desinfeksjon benyttes kloramin og UV.

I 2019 pågikk det utskiftning av filterbasseng og filtermasser. Dette arbeidet ble startet opp i 2018 og vil pågå frem til 2022.

Vannkvalitet og kontroll

Vannkvaliteten på råvann, prosessvann og rent vann overvåkes via styringssystemet. Det er utarbeidet en prøvetakingsplan iht. drikkevannsforskriften. Valg av analyseparametere er gjennomført på bakgrunn av risikovurderinger etter NS-EN 15975-2 og veiledning i økt sikkerhet og beredskap i vannforsyningen. Vannverket har levert hygienisk betryggende drikkevann i 2019, ingen avvik er avdekket på de innleverte prøvene.

Reservevannforsyning

Fredrikstad kommune, Sarpsborg kommune og MOVAR IKS har inngått et samarbeid om en felles alternativ drikkevannsforsyning (reservevannssamarbeid). Ved større vedlikehold eller uforutsette hendelser kan Fredrikstad kommune få reservevann fra Sarpsborg og/eller MOVAR. Reservevannet har drikkevannskvalitet, og blir fulgt opp og kontrollert av de respektive eierne. Reservevannledningen er koblet sammen med ringledningen i Fredrikstad kommune.

Vannproduksjon

Oversikt over vannmengder i perioden 2015-2019

Årstall & Vannmengder	2015	2016	2017	2018	2019
Produsert vannmengde (m ³)	13 638 660	14 773 617	14 565 197	14 886 063	15 275 551
Spylevann – Internt (m ³)	785 228	750 000	609 197	564 731	407 783
Leverte vannmengde (m ³)	12 853 432	14 023 617	13 956 000	14 321 332	14 867 768
Reservevann mottatt (m ³)	741 851	1 054 066	500 371	1 158 494	459 095
Reservevann levert (m ³)	236 411	422 635	1 098 303	336 285	456 435
Totalt forbruk	13 358 872	14 655 048	13 358 068	15 143 541	14 870 428

Avtalte vannmengder som kan leveres i en reservevannssituasjon pr. år er maksimalt 14 191 200 m³.

Vannproduksjonen har ikke økt de siste årene. Dette skyldes i hovedsak lekkasjetetting ute på ledningsnettet. Vi hadde et lavere forbruk i 2019 enn 2018, som skyldes mindre hagevanning pga. større nedbørmengder.

Forskningsprosjekter

FREVAR KF avd. vannverket har deltatt på to av Norsk Vanns forskningsprosjekter i form av økonomi og kunnskap. Prosjektet startet opp i 2019 og vil gå over 3 år. Det er et stort behov for en kartlegging/dokumentasjon av faktiske barriereeffekter og oppnådde log-reduksjoner for ulike typer av mikroorganismer/indikatororganismer ved norske vannverk.

En bedre dokumentasjon av barriereeffekt vil styrke basisgrunnlaget for valg av vannbehandlingsprosess, sikre en optimal utforming/design av prosessen, samt bidra til en mer hygienisk sikker drift av anleggene. Tilsvarende er det stort behov for mer kunnskap om optimal behandling og disponering av vannverksslam og returstrømmer i norske vannbehandlingsanlegg med koagulering.

Energigjenvinning

Avfallet – en viktig energiressurs. FREVAR brenner for miljøet!

Bærekraftig avfallshåndtering

Et tilbakeblikk på driftsåret 2019 viser at drift og produksjon har vært i overensstemmelse med forventede resultater. En forskyvning i prosessen med det nye røkgassrensaneanlegget medførte en lang driftsstans på våren i tillegg til en lengre vedlikeholdsstans på høsten. Til sammen medførte dette lavere volumer inn i anlegget, og dermed også mindre produsert energi enn vanlig.

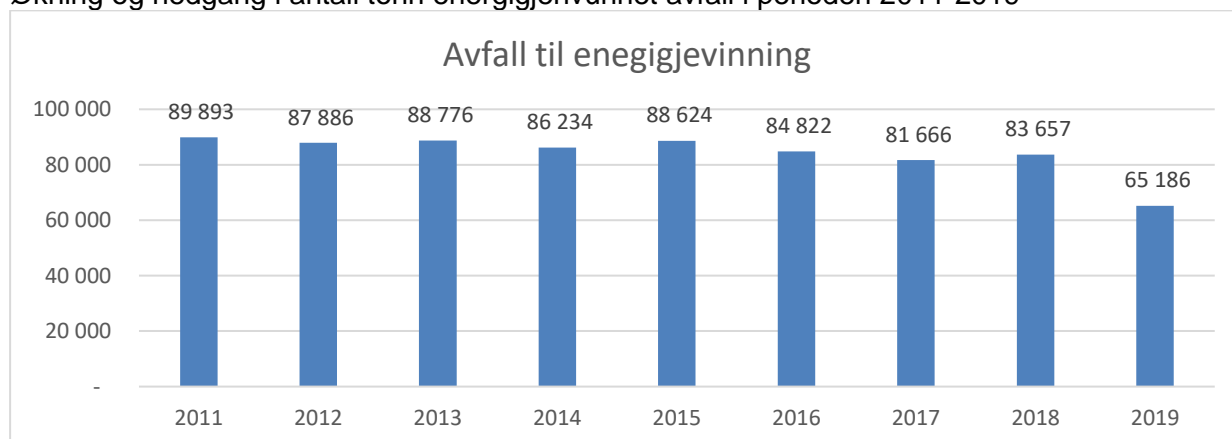
Det ble energigjenvunnet ca. 65 186 tonn avfall og derav produsert 224 GWh. Total leveranse av prosessdamp til industri og fjernvarme utgjør ca. 148 GWh. Restenergien utnyttet i egne anlegg.

Totalt levert fra kjelesystem

År	Mengde (tonn)	Produsert energi (GWh)	Energi-utnyttelsesgrad (Gj.v.-prosent)
2019	65 186	224	98,8
2018	83 657	235	97,8
2017	81 666	228	98,2
2016	84 822	231	97,2
2015	88 624	232	96,6
2014	86 234	230	98,6
2013	88 776	226	98,6
2012	87 886	207	96,7
2011	89 893	217	96,3

Avfallsstatistikk og nøkkeltall

Økning og nedgang i antall tonn energigjenvunnet avfall i perioden 2011-2019

Anleggets miljøstandard

ISO 14001 er et styringsverktøy som medvirker til at avdelingens aktiviteter som påvirker miljøet overvåkes og kontrolleres kontinuerlig. Miljøstyringssystemet har også føringer som kan integreres med andre krav til styring. Det arbeides jevnlig med avdelingens HMS-aktiviteter. I det årlige oppsatte programmet inngår vernerunder, stikkprøver av avfall, slaggprøver, utstyrskontroll, kontroll av oljeutskillere og oljetanker, brannøvelser, kalibrering, kursing, m.m.

Avfallsforbrenning separerer effektivt miljøgifter fra kretsløpet. Filterstøv og flyveaske transporteres til Langøya for sluttbehandling. Posefilterstøv gjenbrukes direkte i prosessen, og bunnaske (slagg) blir sortert for metaller, siktet og deretter løpende brukt som anleggsmasse på deponiområdet. De utsiktede metallene fra bunnasken blir resirkulert via smelteprosesser.

To konsesjonsmålinger ble utført i 2019. Kontrollmålingene bekrefter at FREVAR har styring og dokumentasjon på anleggets miljøstandard.

Utfordringer miljømessig i 2019 har vært CO-avvik og en del HCL/SO₂-avvik. Mange av avvikene skyldes innkjøring og innjustering av nytt posefilter. Ytterligere tiltak har vært gjennomført i løpet av 2019. Bankeverk i konveksjonsdel av kjelene har blitt ytterligere rehabilitert. Etter bytte av murverk, har slaggproblem som vi tidligere måtte skyte bort med industrihagle forsvunnet.

Utslippsmålinger

Resultater av utslippsmålinger 2019

Parameter	Snitt 2018	Snitt 2019	Konsesjons- krav	Enhet
Støv	0	1,2	10	mg/Nm ³
Hg	0,41	1,35	30	µg/ Nm ³
Cd+Tl	0,3	0,1	50	µg/ Nm ³
Sum av (Pb+Cr+Cu+Co+Mn+Ni+As+Sb+V+Sn)	43	49	500	µg/Nm ³
CO	46	34	50/100	mg/ Nm ³
SO ₂	3,4	1,8	50	mg/ Nm ³
TOC	0	0	10	mg/ Nm ³
HF	0	0,02	1	mg/ Nm ³
HCl	0,5	7,3	10	mg/ Nm ³
Dioksiner	0,036	0,000	0,1	ng/ Nm ³
NH ₃	0,9	2,2	10	mg/ Nm ³
NO _x (NO ₂)	138	122	200	mg/ Nm ³

Renseanleggene

Avløpsvann er en bærekraftig ressurs. FREVAR skal bygge et nytt renseanlegg med ny teknologi som skal stå ferdig i 2025. Det nye anlegget skal i stor grad være selvforsynt med energi. Dagens anlegg skal strebe etter å opprettholde dagens rensekrav.

Renseprosessen

Øra renseanlegg har fått krav om et sekundærrensetrinn innen 01.07.2025. Anlegget har i dag kun primærrensing, dvs. mekanisk og kjemisk rensetrinn. I forbehandlingen (mekanisk rensetrinn) fjernes dopapir, grove partikler, sand, kaffegrut, fett og flyteslam. Til kjemisk rensing benyttes jernklorid som fellingskjemikalier. Det rensede vannet ledes ut til Glomma.

Slam fra sedimenteringsbassengene fortykkes før det varmebehandles for å oppnå en tilfredsstillende hygienisk kvalitet (under pasteuriseringen drepes sykdomsfremkallende bakterier). Deretter foretas en utråkning (anaerob stabilisering), der mengden blir redusert med ca. 25 %. Under stabiliseringen produseres metangass, samtidig som luktulempene reduseres. Til slutt avvannes slammet til et tørrstoffinnhold på ca. 30 % og distribueres til bl.a. landbruket.

Vannkvalitet og kontroll

Vannmengder og forbruk av fellingskjemikalie

	2015	2016	2017	2018	2019
Vannmengde tilført (m ³)	17 564 564	13 494 587	14 165 427	12 076 083	15 344 312
Til kjemisk trinn (m ³)	15 625 242	12 925 780	13 491 162	11 410 845	14 367 727
Overløp (m ³)	1 939 322	568 807	674 265	665 238	976 585
Forbruk av JKL (tonn)	6 947	5 685	6 151	6 082	6 681
Spesifikk forbruk av JKL (g/m ³)	464	462	489	533	492

Kilo belastning pr år 2019

	Tot P	KOF	BOF	Tot N	TOC	DOC	SS
Urenset, kg	45010	4982426	1640818	407264	985372	412295	2319598
Renset, kg	7869	1986069	644716	516219	500804	360134	561897
Rensegrad, %	83	60	61	-26,8	49,2	12,7	75,8
Krav, %	90	40	60				

Det rensede vannet som går ut i Glomma blir jevnlig overvåket iht. forurensningsforskriften. Den organiske maksbelastningen på anlegget var 106 000 PE. Renseanlegget klarte ikke rensekravet på 90 % rensing av total fosfor gjennom hele året. Dette skyldes i hovedsak store mengder fremmedvann inn på anlegget, samt store variasjoner i innløps-pH som reduserer renseseffekten.

Forskningsprosjekter

FREVAR KF har deltatt på to forskningsprosjekter, DMF og DOSCON. Formålet med DMF er å rense kommunalt avløpsvann mer energi- og ressurseffektivt enn med dagens løsninger som er tilgjengelig. Prosjektets mål er å bekrefte at direkte membranfiltrering (DMF) er konkurransedyktig mht. kostnader og ytelser. Formålet med DOSCON er å optimalisere drift av fellingsprosessen. Sanntidsmålinger vil medføre store besparelser ift. kjemikalie- og slambehandlingskostnader, samt bedre og jevnere renseresultater.

FREVAR driver også et naturbasert renseanlegg ved Kvernhuset ungdomsskole og sigevannsnettet på deponiet med tilhørende pumpestasjoner.

Kvernhuset renseanlegg

Kvernhuset RA er et naturbasert renseanlegg som renser avløpsvann fra Kvernhuset skole og 6 eneboliger. Kvernhuset renseanlegg består kort fortalt av slamavskiller og innløpskum, etterfulgt av et biofilter og to fosforfilter. I tillegg er det et barkfilter for luftfjerning. FREVAR har hatt driftsansvar for anlegget siden oppstart. Den organiske maksbelastningen på anlegget var 29 PE. Anlegget fortsetter å levere imponerende renseresultater også for 2019.

Vannmengder

	2015	2016	2017	2018	2019
Renset vannmengde (m ³)	5003	5911	7 036	5 011	4 521
Overløp (timer)	604	74	101	0	0
Slamtømming (m ³)	0	0	0	0	30

Kilo belastning pr år 2019

	Tot P	KOF	BOF	Tot N	TOC	DOC	SS
Urenset, kg	24	1028	339	231	318	131	235
Renset, kg	0,27	51	5	77	17	14	5
Rensegrad, %	99	91	97	52	91	85	98
Krav, %	90	40	60				

Anlegget blir kontrollert ved servicebesøkene til Biovac, som utføres 4 ganger pr. år.

Luktreduksjonsfilteret blir sjekket 2 ganger per år av leverandør. Filtermassen ble sist skiftet ut i 2018, i tillegg har det blitt installert en ny frekvensstyrt luftvifte til luktreduksjonsfilteret.

Luktreduksjonsfilteret fungerer bra og det er heller ikke blitt registrert noen luktklager i 2019.

Biogassanlegget

Biogass er grønn energi som finnes naturlig i kretsløpet. Fra matavfall til drivstoff og jordforbedringsmiddel i landbruket.

Forbehandling / oppgradering

I et biogassanlegg forbehandles matavfall til et substrat som gjennomgår en varmebehandling (70°C i 1 time), for å drepe sykdomsfremkallende bakterier. Deretter omsettes substratet til biogass under en anaerob utråtningsprosess (uten tilgang på oksygen). Biogass er en blanding av metan og karbondioksid, i tillegg dannes mindre mengder med hydrogensulfid. Biogassen blir deretter oppgradert ved hjelp av en amminprosess hvor CO₂ blir fjernet. Kvaliteten på biogassen øker fra 65 % metaninnhold til 97 % ± 2 %.

Biogass som drivstoff

Oppgradert biogass brukes til miljøvennlig drivstoff for busser, søppelbiler og andre kjøretøy. Bruk av biogass i transportsektoren bidrar til å redusere utslipp til luft, redusere klimagassutslipp, og gjøre transportsystemet mer bærekraftig. Ved å bruke biogass i stedet for bensin eller diesel, unngår man å tilføre ny CO₂ til atmosfæren. Dessuten har biogass en positiv miljøeffekt, fordi bruk av biogass reduserer utslipp av svevestøv og NO_x.

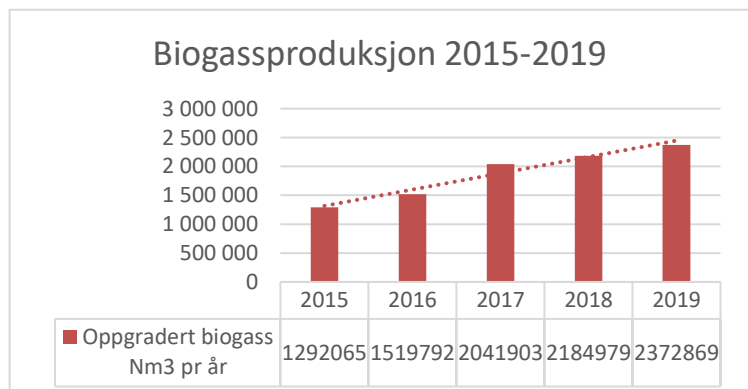
Jordforbedringsmiddel

Ikke nedbrytbart materiale og nedbrytbart materiale som ikke omsettes, vil bli igjen i bioresten og blandes sammen med det utråtnede slamm fra renseanlegget. Slamm blir deretter avvannet og benyttes i landbruket som jordforbedringsmiddel. FREVAR KF har 50/50 fordeling av tilstandsklasse I og II på slamm. Det betyr at slamm er av god kvalitet og kan benyttes som jordforbedringsmiddel.

Gassproduksjon

Året 2019 var et historisk godt år. Anlegget oppnådde en mer jevn og stabil drift sammenlignet med de foregående årene. FREVAR arbeider kontinuerlig med forbedringer og begynner å se resultater av det gode arbeidet.

Biogassproduksjon 2015-2019

Forretningsområder

Alt forretningsengasjement bygger på foretakets verdier, vedtekter og vedtak i våre styrende organer. Det fokuseres på positive synergier, kvalitet og kompetanse.

Østfold Gjenvinning AS – ØGAS (eierskap 34,02 %)

For FREVAR er ØGAS strategisk viktig. Sammen med den andre eieren, Norsk Gjenvinning AS, ønsker vi å delta i den delen av verdikjeden som omhandler sortering av næringsavfall for materialgjenvinning og brenselsproduksjon.

Eierskap i ØGAS gir oss økonomisk avkastning, samt innflytelse på utviklingen av en viktig bedrift beliggende på vårt område.

Fredrikstad Fjernvarme AS – FFAS (eierskap 43,1 %)

FREVAR eier FFAS sammen med Oslofjord Varme Holding AS.

Tidligere eier Fredrikstad Energi AS, solgte seg ut av selskapet tidlig i 2019. FREVAR valgte da å øke sin eierandel fra 32,5 % til 43,1 %.

Siden 2004 har FREVAR hatt driftsansvaret for selskapets varmesentraler mens utbygging av rørsystemet fortsatt foregår. Hovedvarmekilde for FFAS er Kvitebjørn BIO-EL AS, som kom i drift i 2008. FREVAR er reservevarmekilde for FFAS.

Kvitebjørn BIO-EL AS – Bio-EI (25-års operatøravtale)

BIO-EL Fredrikstad AS bygde i 2007 et energigjenvinningsanlegg i tilknytning til FREVARs eget anlegg på Øra. Anlegget har vært i drift fra midten av 2008, og samdriftes med FREVARs anlegg iht. operatør- og samarbeidsavtaler. Anlegget er hovedleverandør av energi til FFAS.

Selskapet ble solgt til Kvitebjørn Energi AS i 2018, og byttet samtidig navn.

Åpne FREVAR

Åpenhet ved alle sider av driften av anleggene gir trygghet for oss – og trygghet for våre naboer og eiere i Fredrikstad kommune.

FREVAR KF er en del av Fredrikstad kommune noe som betyr at offentleglova og lov om offentlige anskaffelser gjelder for oss. FREVAR tilbyr full åpenhet, og hvis noen ønsker å se oss i kortene, er de selvfølgelig hjertelig velkommen til det. Vi vet at offentlig eierskap av samfunnsmessig viktig infrastruktur sikrer allmennhetens innflytelse på samfunnsutviklingen. Driften av våre anlegg har stor innvirkning på både miljø, økonomi og samfunn her i distriktet. Vi tror at åpenhet bidrar til at denne påvirkningen blir positiv.

Samfunnsansvar i praksis

FREVAR tar samfunnsansvar og ønsker å være medvirkende til at unge mennesker får mulighet til utvikling og utdanning. Derfor har vi til enhver tid lærlinger, utplasseringsplasser og praksisplasser.

FREVAR er godkjent lærlingebedrift i fagene, elektriker, industrimekaniker, kjemi-prosess og gjenvinningsfaget.

Gjennom årene har FREVAR hatt lærlinger i alle fagene og vi er stolte av å bidra til at unge mennesker tar sin utdanning og oppnår fagbrev.

Vi er stolte av å kunne være en støttespiller for å utdanne nye fagarbeidere, og ikke minst vise at vi tar vårt samfunnsansvar på alvor.

Miljøsertifisering

FREVAR er sertifisert i henhold til miljøstandarden ISO 14001 siden 27.11.2000, og vannverket er i tillegg kvalitetssertifisert etter ISO 9001. Vi var blant de første innenfor vår bransje med slik sertifisering.

En sertifikatperiode varer i 3 år, deretter må virksomheten resertifiseres for å opprettholde status som sertifisert. Høsten

2019 ble det gjennomført periodisk revisjon med bistand fra Intertek Certification AS, med et meget godt resultat. Ingen avvik.

Virksomheten påvirker miljøet når det gjelder utslipp til luft og vann, støy og lukt. De påvirkningene som anses vesentlige for FREVAR totalt sett, er utslipp til luft og vann. Dette begrunnes i lovbestemte krav, samt:

- Utslipp til luft fra energigjenvinningsanlegget i form av drøye 70 000 Nm³/h rensert røkgass.
- Utslipp til luft fra ca. 450 mål deponiareal (diffuse utslipp).
- Utslipp til vann i form av ca. 30 000 m³/døgn rensert avløpsvann fra hovedrenseanlegget.

De største positive miljøpåvirkningene er:

- Produksjon av drikkevann for Fredrikstad og Hvaler kommuner.
- Rensing av avløpsvann fra Fredrikstad og Hvaler kommuner.
- Slam- og biogassproduksjon.
- Avfallshåndtering, omfattende forbrenning med energigjenvinning, sortering, gjenvinning og deponering.
- Leveranse av høytrykksdamp til nærliggende prosessindustri, som erstatning for drøye 20 000 tonn fyringsolje/år.

Intertek

Intertek

Likestilling

Foretaket har et aktivt forhold til likestilling. Kvinneandelen hadde fra 2018 til 2019 en liten nedgang på 0,61%, men har generelt vært økende de siste årene.

Ved foretaket var det ved utgangen av året 78 dyktige medarbeidere ansatt. Vi liker å kalle dem hverdagshelter. Av disse er andelen 25,64 % kvinner og 74,36 % menn.

Av styrets 7 medlemmer er 4 kvinner og 3 menn. Dette utgjør en andel på 57,14 % kvinner og 42,85 % menn. Foretakets ledergruppe består av 3 kvinner og 3 menn.

Sykefravær og trivsel

I 2019 kom ny nasjonal IA-avtale som i praksis ikke endrer så mye for FREVAR som har vært IA-bedrift tidligere år.

FREVAR fortsetter å arbeide med kontinuerlig tilrettelegging for helsefremmende arbeidsplasser. Dette ivaretas blant annet i arbeidsmiljøutvalget, ved HMS-tiltak, tett oppfølging og tilrettelegging innenfor de rammene vi har til rådighet.

Det er av stor verdi at vi har engasjerte og initiativrike medarbeidere som administrerer og arrangerer ulike trivselstiltak.

Foretaket har blant annet en velferdskomiteé som inviterer til ulike arrangement og administrerer firmahytte for de ansatte.

Sykefraværet for 2019 endte på 6,59 % mot 5,59 % i 2018. Dette er en oppgang i sykefraværet fra året før. Vi skal fortsatt jobbe mot reduksjon av sykefravær og opprettholdelse av helsefremmende arbeidsplasser.

Kommunikasjon og samhandling

Vi har tro på et åpent samarbeid i foretaket, og regelmessige oppfølgingsmøter. Foretaket har flere faste samhandlingsarenaer, blant annet samhandlingsmøte mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte (SMAT), arbeidsmiljøutvalg (AMU), forhandlingsutvalget (FU) og allmøter. I arbeidsmiljøutvalget deltar også representanter fra HMS-avdelingen i Fredrikstad kommune.

Vi har i tillegg møter ved aktuelle saker som ikke faller naturlig inn i faste fora. Samhandlingsmøtene er viktige fora for aktuelle saker som omfatter de ansatte og deres arbeidshverdag og vilkår.

Forøvrig løser vi kommunikasjon og informasjon via intranett, mobil, e-post, SMS og i tillegg snakker vi direkte med hverandre☺

Styret

*FREVAR er et kommunalt foretak – en del av kommunen.
Styret rapporterer til bystyret i Fredrikstad.*

Styrets sammensetning

Dagens styre tiltrådte i februar 2016. Alle styremedlemmene, 5 valgt av bystyret og 2 valgt av de ansatte ved foretaket, er likeverdige medlemmer.

Et nytt styre ble valgt etter kommunevalget i 2019, tiltredelse er 01.03.20.

Direktøren er direkte underlagt styret.

De prinsippene som ligger til grunn for organisering i et kommunalt foretak gir styret stor selvstendighet, uten å svekke den kommunale styringen av virksomheten. Til forskjell fra kommunalt eide aksjeselskap, som er rettslig og økonomisk adskilt fra kommunen, er kommunale foretak en juridisk del av kommunen.

Styrets arbeid

I løpet av 2019 har styret avholdt 8 styremøter. Det har blitt behandlet 27 saker, hvor saksframlegget har blitt forberedt av administrasjonen ved foretaket. To av sakene (årsregnskap 2018 og budsjett og handlingsplan 2020-2023) har blitt endelig vedtatt av bystyret som er foretakets representantskap.

Året har vært preget av driftsmessige utfordringer, og store samarbeidsprosesser med mulige organisatoriske konsekvenser. De ansatte og ledelsen har vist sin kompetanse og innsatsvilje i praksis. Styret har gjort vedtak om investeringer med innvirkning på anleggenes framtid.

Styret er meget tilfreds med resultatet for 2019. Dette gjelder både innenfor den selvkostfinansierte delen, og den kommersielle delen.

På et dårlig år for energigjenvinningsanlegget, viser næringsvirksomheten på deponiområdene til historisk gode resultater. Årets næringsoverskudd er større enn budsjett, noe som blant annet kommer av målrettet arbeid, fokus på synergier og høy kompetanse innenfor mange områder.

Victor
Kristiansen
styreleder

Hege
Dubec
nestleder

Leif Eriksen

Gretha
Thuen

Erika
Nesteng

Cecilie
Sahlin

André
Kazinci

Fredrik
Hellström
direktør

Ann-Kristin
Stedjeberg
sekretær

Beretning

FREVAR er organisert som et kommunalt foretak og fører regnskap etter regnskapsloven. Den største delen av omsetningen kommer fra andre enn eieren Fredrikstad kommune. Foretaket framstår som en sterk og konkurransedyktig aktør i markedet.

Resultatet

I 2019 kom ca. 64 % av omsetningen fra konkurranseutsatt næringsvirksomhet, mens ca. 36 % av omsetningen er avgiftsfinansiert, og drives etter selvkostprinsippet. Hvilke deler som skal drives etter forretningsmessige prinsipper, er spesifisert i stiftelsesgrunnlaget til foretaket.

Forutsetningen for fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet for 2019 er satt opp under denne forutsetningen. Regnskapet er revidert iht. regnskapsloven.

2019 har vært et år med høyt aktivitetsnivå. Begge driftssjefene sluttet i sine stillinger, og dette har preget organisasjonen på mange måter gjennom året.

Det nye røkgassrensaneanlegget til energigjenvinningsanlegget sto ferdig første halvår.

Det har vært betydelige utfordringer i forbindelse med innkjøring av anlegget, og dette har medført lav driftstilgjengelighet for året.

Foretakets regnskapsmessige resultat for forretningsvirksomheten i 2019 ble et overskudd på kr 17,9 mill. etter skatt. Dette er 15,3 mill. bedre enn budsjett for 2019 og kommer i hovedsak av mottak av masser til deponiet.

Resultatet av selvkostvirksomheten er saldert mot bundne selvkostfond.

Resultatet av de kalkulatoriske renteendringene for 2019, anbefales å avsettes til foretakets egenkapital. Dette for å kunne møte evt. underskudd som oppstår i årene som kommer.

Tabellen viser årets resultat i hele 1 000

Avdeling	Resultat drift	Selvkost drift	Næring før skatt	Kalkulatorisk renteendring	Resultat kalk.renter	Endelig selvkostresultat	Skatt	Næring etter skatt
06 Adm & Ledelse	-	-	-	-1 638	-1 638	-	-	-
11 RA	392	474	-82	865	-	1 339	-	-82
12 FA	6 397	3 986	2 411	57	-	4 043	-	2 411
13 AH	-26 525	-	-26 525	-	-	-	5 458	-21 068
14 VA	-3 408	-3 143	-265	745	-	-2 398	-	-265
15 GVS	4 051	4 051	-	-30	-	4 021	-	-
38 NÆRING AVLØP	1 080	-	1 080	-	-	-	-	1 080
	-18 015	5 367	-23 382	0	-1 638	7 005	5 458	-17 925

Den delen av foretaket som genererer næringsresultater er hovedsakelig prosessindustri i anlegg (energigjenvinningsanlegget og biogassanlegget). I tillegg er deponiområdet, som mottar og håndterer avfall og masser, definert som næringsvirksomhet.

Foretakets evne til stadig å generere overføringer av frie midler til kommunen er verdsatt. Fra 2002 til 2018, har det blitt overført 195 mill. fra FREVARs næringsoverskudd til Fredrikstad kommune.

Avvik i forhold til budsjett

For 2019 var det budsjettert med låneopptak på 65,5 mill. Det ble tatt opp lån på totalt 121,7 mill. Differansen kommer av låneopptak budsjettert i 2018, som har blitt realisert i 2019.

Resultatdisponering

Resultatet innenfor selvkostområdet er saldert mot bundne selvkostfond pr. avgiftsområde. Årets resultat ga følgende endringer i foretakets selvkostfond

	IB 2019	2019		UB 2019
		Ovf FK	Avregning	
Renovasjon	-8 429	-	8 064	-365
Vann	-4 025	-	-2 398	-6 423
Avløp	3 595	-3 600	1 339	1 334
	-8 859	-3 600	7 005	-5 454

Selvkostfondene skal benyttes til drift innenfor de forskjellige avgiftsområdene innen 3-5 år. Dette bidrar til at avgiftene kan holdes mer stabile. Selvkostfondene ved FREVAR vil bli avviklet i løpet av 2020, og blir erstattet av en avregning mot Teknisk drift (TD). Kommunens selvkostfonds vil da være samlet hos TD. Dette vil ikke påvirke avgiftsnivået i kommunen.

Resultatet fra årets næringsdrift er et overskudd på kr 17.924.500,- etter skatt. Resultatet av årets kalkulatoriske renteendringer ble på kr 1.637.558,-.

Beslutning om disponering av næringsoverskuddet treffes av foretakets representantskap som er bystyret i Fredrikstad kommune.

Resultatregnskap pr. 01.01. – 31.12.

	Note	2019	2018
Salgsinntekt	9	259 240 876	261 152 197
Annen driftsinntekt		12 088 516	13 157 926
Sum driftsinntekt		271 329 392	274 310 123
Varekostnad		-47 462 692	-50 185 490
Lønnskostnad	4,5	-69 643 737	-68 194 835
Avskrivning	1	-27 023 563	-26 857 833
Nedskrivning		-2 409 923	-4 134 626
Annen driftskostnad		-103 289 963	-109 994 075
Sum driftskostnad		-249 829 877	-259 366 859
Driftsresultat		21 499 515	14 943 264
Inntekt fra investering i aksjeselskap	7	2 583 752	1 625 000
Renteinntekter		2 237 374	2 406 075
Andre finansinntekter		45 164	29 388
Rentekostnader		-8 322 719	-6 426 744
Andre finanskostnader		-28 226	-45 882
Resultat før selvkostavregning		18 014 858	12 531 100
Overføring selvkostfond	12,13	7 004 797	7 734 450
Endring kalkulatorisk rente	12		-319 695
Ordinært resultat før skattekostnad		25 019 656	19 945 855
Skattekostnad	15	-5 457 597	-5 460 581
Årsresultat		19 562 059	14 485 274

Balanse pr. 01.01. – 31.12.

EIENDELER	Note	2019	2018
Anleggsmidler			
Immaterielle eiendeler			
Utsatt skattefordel	15	26 336 645	26 637 837
Sum immaterielle eiendeler		26 336 645	26 637 837
Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	1,14	416 130 517	308 394 076
Anlegg under oppførelse	1	4 237 128	125 932 898
Maskiner, anlegg, inventar ol.	1,14	37 700 350	47 398 199
Sum varige driftsmidler		458 067 996	481 725 173
Finansielle anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler	7	28 791 781	14 051 000
Sum finansielle anleggsmidler		28 791 781	14 051 000
Sum anleggsmidler		513 196 422	522 414 010
Omløpsmidler			
Varelager		14 717 009	12 691 596
Fordringer			
Kundefordringer		38 945 988	44 367 394
Andre fordringer		2 795 672	2 004 933
Sum fordringer		41 741 660	46 372 327
Bankinnskudd, kontanter o.l.	8	176 768 376	95 993 875
Sum omløpsmidler		233 227 045	155 057 798
Sum eiendeler		746 423 468	677 471 808

EGENKAPITAL OG GJELD	Note	2019	2018
EGENKAPITAL			
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital	11	223 095 358	218 610 085
Sum opptjent egenkapital		223 095 358	218 610 085
Over- underskudd forretningsdrift	11	19 562 059	14 485 273
Sum egenkapital		242 657 417	233 095 358
GJELD			
Pensjonsforpliktelser	4	11 750 037	12 245 621
Andre avsetninger for forpliktelser	2,13	36 651 770	44 167 636
Sum avsetninger for forpliktelser		48 401 807	56 413 257
Annen langsiktig gjeld			
Gjeld til kredittinstitusjoner	3	421 158 750	325 613 750
Sum annen langsiktig gjeld		421 158 750	325 613 750
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		17 227 769	42 296 774
Betalbar skatt	15	5 156 404	5 164 013
Skyldige offentlige avgifter		8 880 838	1 537 584
Annen kortsiktig gjeld		2 940 482	13 351 071
Sum kortsiktig gjeld		34 205 493	62 349 442
Sum gjeld		503 766 050	444 376 450
Sum egenkapital og gjeld		746 423 467	677 471 808

Fredrikstad, 14.02.2020

 Victor Kristiansen
 styreleder

 Hege Dubec
 nestleder

 Erika Nesteng
 styremedlem

 Gretha Thuen
 styremedlem

 Leif Eriksen
 styremedlem

 Cecilie Sæhlin
 styremedlem

 André Kazinci
 styremedlem

 Fredrik Hellström
 direktør

Noter til regnskapet

Regnskapsprinsipper

Regnskapet er satt opp etter regnskapslovens regler.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi dersom verdifallet ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende.

Lager

Lagerbeholdningen er verdsatt til inngående verdier.

Fra 2013 er deler av varelageret omklassifisert og aktivert, for å gi riktigere balanse etter formelle krav.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets levetid dersom de har levetid over 3 år og har en kostpris som overstiger

kr 50 000. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet.

Pensjoner

Foretakets pensjonsansvar i forhold til den ordinære tariffestede pensjonsordningen er dekket gjennom pensjonsordning i Kommunal Landspensjonskasse. Denne ordningen gir en definert ytelse i henhold til tariffavtalen i kommunal sektor. Foretaket følger NRS6 ved regnskapsføring av pensjon.

I tillegg til den ordinære tariffestede tjenstepensjonsordningen kommer ytelser i form av avtalefestet pensjon til aldersgruppen 62 til 64 år. Forpliktelsen knyttet til arbeidsgivers egenandel ved ansattes faktiske bruk av ordningen er balanseført.

Skatter

Skattekostnad består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt/skattefordel er beregnet på alle forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Utsatt skatt er beregnet med 22 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til framføring ved utgangen av regnskapsåret. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli nyttiggjort. Betalbar skatt og utsatt skatt er regnskapsført direkte mot egenkapitalen i den grad skattepostene relaterer seg til egenkapitaltransaksjoner.

Transaksjoner i utenlandsk valuta

Fakturaer i utenlandsk valuta bokføres med valutakurs på tidspunktet for fakturamottak.

Valutakursdifferanser som oppstår fram til fakturaen blir betalt bokføres som finansinntekter/-kostnader.

Note 1 – Varige driftsmidler

(Alle tall i 1000)

	Kjøretøy/ anl.mask.	Inventar/ utstyr	Maskiner	Bygninger	Ledninger/ dammer	Totalt
Anskaffelseskost 31.12.2018	18 011	4 668	219 263	325 555	162 447	729 944
Tilgang driftsmidler	247		1 445	184 368		186 060
Avgang/nedskrivning*	-		2 651	13 054	45 293	60 998
Anskaffelseskost 31.12.2019	18 258	4 668	218 057	496 869	117 154	855 006
Akkumulerte avskrivninger	15 838	4 470	182 974	156 741	41 153	401 176
Balanseført verdi pr. 31.12.2019	2 420	198	35 083	340 128	76 001	453 830
Avskrivninger 2019	977	48	7 712	16 030	2 256	27 023

* Nedskrivning av rister på energigjenvinningsanlegget for at ristbeholdningen skal gjenspeile reell verdi. Pumpestasjoner og ledningsnett er overført fra FREVAR til TD, og balanseførte verdier på avløpsrensaneanlegget er redusert.

Varige driftsmidler avskrives lineært over den antatte økonomiske levetiden for de enkelte driftsmidlene.

Følgende økonomiske levetider er benyttet:

* Bygninger og annen fast eiendom	10-80 år
* Biler og maskiner	7-20 år
* Inventar og kontormaskiner	5-15 år
* Tomter, utearealer	0 år

Spesifikasjon av anlegg under oppførelse:

Navn	Prosjekt	Avd.	Totalt UB 1130	Budsjett ramme
IKT-utvikling	5060	6	1 934	3 000
DMF Pilot nye avløpsrensekrav	5138	11	785	1 500
Tørreslumpumpe	5139	11	996	1 750
Ny vekt	5601	36	522	1 000
			4 237	7 250

Note 2 Avsetninger og forpliktelser

(Alle tall i 1000)

Andre avsetninger for forpliktelser består av:	2019	2018
Regnskapsmessig frie avsetninger:		
Utsatt inntekt knyttet til igangværende deponi	9 522	8 338
Omstillings- og omsstruktureringfond	12 000	12 000
Utsatt inntekt avslutning prosjekt	3	7 374
Utsatt inntekt knyttet til andre forpliktelser	9 673	7 597
Regnskapsmessig bundne avsetninger:		
Bundne selvkostfonds iht. avgiftsområder	5 454	8 859
Sum	36 652	44 168

Utsatt inntekt er en måte å periodisere regnskapet på. Dersom man mottar inntekter et år, men forventer at hele eller deler av de tilhørende kostnadene kommer et senere år, kan man utsette inntektsføring av hele eller deler av beløpet for å sikre regnskapsføring i samme år.

Det har i perioden vært en netto endring på utsatte inntekter på totalt kr 6,6 mill., se note 9 for fordeling pr. avdeling.

Stadig endrede rammebetingelser innenfor avfallsmarkedet gjør det sannsynlig at energigjenvinningsanlegget (FA) må påregne kostnader til omstilling av driften. FA opplever usikkerhet rundt dagens energiavsetning som kan medføre behov for rask omstilling av drift og energiproduksjon. FA har satt av kr 12 mill. til evt. omstruktureringkostnader.

Utsatt inntekt knyttet til andre forpliktelser omfatter bl.a. avsatte midler til rivning av sykehusforbrenningsanlegget (SYFA) på kr 2,7 mill. I tillegg kommer bl.a. periodisering av engangsinnløst på kr. 5 mill. fra Bio-El Fredrikstad AS, nå gjenstående kr 1 mill., avsetning til sigevanns- og deponiggassrør i aktiv fylling på kr 1,2 mill. og verdien av periodiserte klimakvoter på kr 7,9 mill.

Se også note 13 vedrørende bundne selvkostfonds.

Note 3 Langsiktig gjeld

(Alle tall i 1000)

Langsiktig gjeld med forfall senere enn 5 år

	2019	2018
Gjeld til kredittinstitusjoner	281 376	213 555
Sum	281 376	213 555

Spesifikasjon av lånekapital

Låneinstitusjon	Saldo 31.12.18	Avdrag 2019	Renter 2019	Saldo 31.12.19	Gj.sn. rentesats
Norges Kommunalbank	34 980	3 180	689	31 800	2,06 %
	3 500	1 400	560	2 100	2,16 %
	27 000	2 000	861	25 000	2,10 %
	42 593	3 155	52	39 437	1,85 %
	108 073	9 735	2 162	98 337	2,10 %
Kommunekreditt Norge	6 528	1 305	139	5 222	2,37 %
	25 075	1 700	533	23 375	2,20 %
	25 500	1 700	501	23 800	2,03 %
	160 441	8 673	3 203	151 768	2,05 %
		3 042	1 784	118 657	3,01 %
	217 544	16 420	6 160	322 822	2,28 %
Sum total lånekapital	325 617	26 155	8 322	421 159	2,23 %

Note 4 Pensjoner

Foretaket har en usikret pensjonsordning i form av tariffestet avtalefestet førtidspensjonsordning (AFP) innen KLP. Denne forpliktelsen omfatter 80 aktive.

Pensjonskostnader inkl. AGA	2019	2018
Nåverdi av årets oppføring	8 458	8 309
Rentekostnad	3 870	3 370
Brutto pensjonskostnad	12 328	11 679
Forvelet avkastning	-4 657	-4 220
Administrasjonskostnad/Rentegaranti	423	412
Netto pensjonskostnad inkl. adm.kost	8 094	7 871
AGA netto pensjonskostnad inkl. adm.kost	1 141	1 109
Resultatført aktuelt tap (gevinst)	1 017	857
Resultatført pensjonskostnad	10 253	9 838
Pensjonsforpliktelser	2019	2018
	Estimat	Beste estimat
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	150 708	143 992
Pensjonsmidler	115 446	105 892
Netto forpliktelse før AGA	35 262	38 100
AGA	4 972	5 372
Netto forpliktelse inkl. AGA	40 234	43 472
Ikke resultatført aktuelt tap (gevinst)	-28 484	-31 226
Balansført netto forpliktelse etter AGA	11 750	12 246

Ved beregningen er følgende forutsetninger lagt til grunn:

	2019	2018
Årlig avkastning	4,30 %	4,30 %
Diskonteringsrente	2,60 %	2,60 %
Lønnsvekst	2,75 %	2,75 %
G-regulering	2,50 %	2,50 %
Forventet frivillig avgang:		
Under 20 år	20 %	
20-23 år	8 %	
24-25 år	6 %	
26-30 år	6 % Med fradrag av 0,4% for hvert år over 25 år	
31-45 år	4 % Med fradrag av 0,2% for hvert år over 30 år	
46-50 år	1 % Med fradrag av 0,1% for hvert år over 45 år	
over 50 år	0 %	
Forventet uttaksandel:		
62 år	25 %	
63 år	35 %	
64 år	41 %	
65 år	55 %	
66 år	65 %	

Note 5 Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte mm.

(Alle tall i 1000)

Lønnskostnader	2019	2018
Lønninger	53 158	51 323
Arbeidsgiveravgift	8 714	8 327
Pensjonskostnader	7 076	7 992
Andre ytelser*	1 566	1 385
Sum	70 514	69 027

*Andre ytelser Inneholder kr 0,9 mill. andre fordeler i arbeidsforhold som vises som annen driftskostnad i resultatregnskapet. Sum lønnskostnader er derfor kr 0,9 mill. høyere enn lønnskostnadene i resultatregnskapet.

Gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av regnskapsåret har vært 80 ansatte.

Ytelser til ledende personer		2019	2018
Daglig leder	Lønn	1 295	1 265
	Annen godtgjørelse	138	136
	Pensjonskostnader	236	222
Styret	Lønn	366	354
	Annen godtgjørelse	176	219
	(møtegodtgjørelse)		
Revisor		2019	2018
	Revisjonshonorar utgjorde:	126	155
	Bistand i forbindelse med skatteplikt utgjorde:	69	61

Note 6 Miljøforpliktelser

Selskapets drift er underlagt konsesjonsvilkår mht.:

- Drift av forbrenningsanlegg, avfallsbehandling
- Avløpsrensing
- Drikkevannsforskrifter

I tillegg følger selskapet bestemmelsene i internkontrollforskriften, og er sertifisert etter miljøstandarden ISO 14001. Jamfør øvrig omtale i årsrapporten.

Note 7 Finansielle anleggsmidler

Selskap/forening	Balansført verdi	Eierandel	Utbytte 2019
Fredrikstad Fjernvarme AS	28 450 781	43,10 %	2 583 752
Østfold Gjenvinning AS	340 000	34,02 %	
Norsk Vann	1 000	Medlemsandel	

FREVAR KF har kjøpt seg opp fra 32,5% til 43,1% i Fredrikstad Fjernvarme AS i 2019.

Note 8 Bundne midler

Av foretakets bankinnskudd er kr 2.422.632,- bundne skattetrekkmidler.

Av foretakets avsetninger er kr 5.454.125,- bundne selvkostfonds.

Note 9 Spesifisering av salg

(Alle tall i 1000)

Fordeling salgsinntekter 2019

Avdeling	Brutto		Netto
	Salgsinntekter	Utsatt inntekt	Salgsinntekte
Adm.bygget	202		202
Administrasjon	25		25
Vekta	21		21
Avløpsrensaneanlegg	44 542		44 542
Forbrenningsanlegg	104 751	2 499	102 252
Avfallshåndtering	38 244	3 494	34 750
Vannverket	37 782		37 782
Gjenvinningsstasjonen	14 265		14 265
Forr.område avløp	19 409	618	18 791
Totale salgsinntekter	259 241	6 611	252 630

*Jfr. note 2 vedrørende avsetninger og forpliktelser

Note 10 Fordringer og gjeld til eierkommunen

(Alle tall i 1000)

	2019	2018
Fordringer	kr 11 785	kr 19 979
Gjeld	kr 156	kr 636

Note 11 Endring av egenkapitalen

(Alle tall i 1000)

Oversikt EK 2019

Konto	Navn	UB 2018	Res.disp. 2018	Resultat 2019	UB 2019
2050	EK FA	-100 928	-1 267		-102 195
2051	EK RA	-65 723	-		-65 723
2052	EK VA	-30 303	-		-30 303
2053	EK AH	-22 757	-1 372		-24 130
2054	EK BA	4 210	-		4 210
2060	Kalk.rente	-3 108	-1 846		-4 954
	Sum	-218 610	-4 485		-223 095
Resultat FA		-7 787	-	2 411	2 411
næring AH		-8 364	-	-21 068	-21 068
RA		165	-	-82	-82
VA		58	-	-265	-265
Res. kalk. rente		-1 846	-	-1 638	-1 638
Forretn.dr. avløp		3 288	-	1 080	1 080
Overført Fredrikstad kommune		-	-10 000	-	-
		-14 485	-10 000	-19 562	-19 562
Sum egenkapital i regnskapet		-233 096	-14 485	-19 562	-242 657

Note 12 Selvkostavregning Fredrikstad kommune

(Alle tall i 1000)

Avregning for 2019	Vann	Avløp	Renovasjon	Totalt
Avskrivninger	6 011	3 428	3 164	12 603
Renter	1 879	764	919	3 563
Korreksjon kalkulatorisk rente *	745	865	28	1 638
Personalkostnader	5 911	12 445	10 965	29 321
Driftskostnader	19 382	27 368	14 532	61 283
Herav indirekte kostnader	2 741	4 130	2 069	8 940
Totalt	33 929	44 871	29 608	108 407
Selvkost FK	33 929	44 871	29 608	108 407
Innbetalt i året	36 327	43 532	13 914	93 773
Innbet. andre			7 630	7 630
Tot inntekter	36 327	43 532	21 543	101 402
Selvkostoppgjør 2019	2 398	-1 339	-8 064	-7 005

*Korreksjon kalkulatorisk rente er differansen mellom den faktiske rentekostnaden foretaket har i forbindelse med selvkostaktivitetene i 2019, og beregnet kalkulatorisk rentekostnad iht. selvkostforskriften. Kalkulert rentekostnad beregnes av alle anskaffelser, uavhengig av finansieringsform.

Note 13 Oversikt selvkostfonds

(Alle tall i 1000)

Selvkostfond pr avgiftsområde

	UB 2018	2019	UB 2019*
		Renter	Avregning
Renovasjon	-8 429	-	8 064
Vann	-4 025	-	-2 398
Avløp	3 595	-3 600	1 339
	-8 859	-3 600	7 005
			-5 454

I løpet av 2020 vil kommunens selvkostfonds bli samlet på Teknisk drift, som administrerer avgiftsinnfordringen. FREVARs andel av selvkostfondene vil bli overført, og bli erstattet av en årlig avregning.

Note 14 Oversikt over finansiering av nyanskaffelser

(Alle tall i 1000)

Navn	Avdeling	2019	Lån	Drift
Caddy AH	13	247	-	247
Ristdeleer FA	12	1 445	-	1 445
Substratreanseanlegg ba	38	8 507	8 507	-
Ny røkgassrensing FA	12	155 810	155 810	-
Murverk kjel 2	12	2 662	-	2 662
Rehab. Kjele	12	2 685	2 685	-
Nye sekundæroverheatere	12	3 964	3 964	-
Murverk kjel1	12	3 115	3 115	-
Filterbunner VA	14	7 624	7 624	-
		186 060	181 706	4 354

Note 15 Skatt

Årets skattekostnad fordeler seg på:	2019	2018
Betalbar skatt	5 156 404	5 164 013
Endring utsatt skatt	301 192	296 569
Årets totale skattekostnad	5 457 596	5 460 582
Beregning av årets skattegrunnlag:	2019	2018
Ordinært resultat før skattekostnad	25 019 656	19 945 856
Permanente forskjeller	-212 398	-1 468 592
Endring i midlertidige forskjeller	-1 369 056	3 974 965
Årets skattegrunnlag	23 438 202	22 452 229
Betalbar skatt (22% for i år, 23% for i fjor) av årets skattegrunnlag	5 156 404	5 164 013
Oversikt over midlertidige forskjeller	2019	2018
Driftsmidler	-114 130 246	-115 318 308
Netto pensjonsforpliktelse som er ført i balansen	-5 581 775	-5 762 769
Netto midlertidige forskjeller pr 31.12	-119 712 021	-121 081 077
Utsatt skattefordel (-)/Utsatt skatt (+) (22%)	-26 336 645	-26 637 837

De permanente forskjeller i beregningen ovenfor er knyttet til de deler av foretakets resultat som ikke omfattes av skattereglene.

Kontantstrømoppstilling

	Note	2019	2018
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter			
Resultat		25 019 656	19 945 856
Periodens betalte skatt		-5 164 013	-4 892 687
Ordinære avskrivninger		26 722 371	26 561 264
Nedskrivning anleggsmidler		2 409 923	4 134 626
Endring i varelager		-2 025 413	-541 444
Endring i kundefordringer		5 421 406	4 963 046
Endring i leverandørgjeld		-25 069 005	2 320 288
Endring i andre tidsavgrensingsposter		-3 858 074	-710 727
Endring balanseført pensjonsforpliktelse		-495 584	1 140 822
Endring andre avsetninger for forpliktelser		-7 214 674	-10 406 074
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		15 746 593	42 514 969
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter			
Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler		58 587 910,00	-
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler		-64 364 218	-127 073 801
Utbetalinger ved kjøp av aksjer og andeler i andre foretak		-14 740 781,00	-
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-20 517 089	-127 073 801
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter			
Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld		121 700 000	-
Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld		-26 155 000	-23 112 500
Utbetalinger av konsernbidrag		-10 000 000	-8 000 000
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		85 545 000	-31 112 500
Netto kontantstrøm for perioden		80 774 504	-115 671 332
Kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse		95 993 875	211 665 207
Kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt		176 768 379	95 993 875
<i>Denne består av:</i>			
Bankinnskudd m.v.	note 8	176 768 376	95 993 875

3

0

Østre Viken kommunerevisjon IKS

Org.nr. 987 952 423

Til Bystyret i Fredrikstad kommune

Kopi:
Kontrollutvalget
Administrasjonssjef
Styret

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av særregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert særregnskapet for FREVAR KF som viser et overskudd på kr 19 562 059. Særregnskapet består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til særregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende særregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til FREVAR KF per 31. desember 2019, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler, tilleggsbestemmelser i kommuneloven, forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av særregnskapet*. Vi er uavhengige av foretaket slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av informasjon i foretakets årsrapport, men inkluderer ikke særregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av særregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av særregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og særregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende. Vi henviser for øvrig til avsnittet «Konklusjon om årsberetningen» under uttalelse om øvrige lovmessige krav.

Styret og daglig leders ansvar for særregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide særregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler, tilleggsbestemmelser i kommuneloven, forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et særregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av særregnskapet må ledelsen ta standpunkt til foretakets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for særregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av særregnskapet

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at særregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for vår mening. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på særregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver vises det til:

www.nkrf.no/revisjonsberetninger

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon med forbehold om særbudsjett

Det er betydelige avvik mellom regnskap og regulert særbudsjetts investeringskostnader.

Årets låneopptak er i samsvar med investeringsregnskapets kostnadsramme, men overstiger årets budsjett.

Basert på vår revisjon av særregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi, med unntak av forholdet beskrevet i avsnittet ovenfor, at de disposisjoner som ligger til grunn for særregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i særregnskapet stemmer med regulert særbudsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av særregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om særregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med særregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av særregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av foretakets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Andre forhold

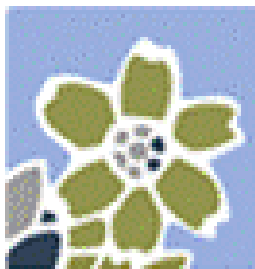
Både selskapet og Fredrikstad kommune har selvkostfond for vann, avløp og renovasjon i sitt respektive regnskap. Når en kommune kjøper selvkosttjenester av et selskap, men i tillegg har egne vesentlige direkte og indirekte kostnader, bør selvkostfondet håndteres i kommunens kalkyle og regnskap. Det henvises til note 13 hvor det fremkommer at kommunens selvkostfond i løpet av 2020 vil bli samlet på teknisk drift.

Rolvøy, 19.2.2020

Jolanta Betker

Oppdragsansvarlig revisor

Intertek

Intertek

FREVAR KF har vært sertifisert siden nov. 2000

FREVAR KF – Fredrikstad vann, avløp og renovasjonsforetak
Postboks 1430, 1602 Fredrikstad
Habornveien 61, 1630 Gamle Fredrikstad

Tlf.: 69 35 73 00 www.FREVAR.no

Design og trykk: AKRS og HEMB

Vedtatt av bystyret 18.06.2020